

Dějiny myšlení

Když Rádl ukazuje, jak dějiny myšlení (přesněji ovšem: dějiny myšlenek) vlastně nejsou obdobou dějin politických nebo společenských událostí, že myšlenky neumírají, jen „slábnou“, ale doutnají dál a „čas od času vzpychují znova“ (*DF I*, 263), nepouští se do hlubšího rozboru tohoto fenoménu, ale nepochybně viděl velmi důležitou věc. Opět jde o ono důvěrné sblížení filosofie s geometrií (resp. s matematikou), které dějiny pojmového myšlení provází od samého počátku. Abychom si připravili náležité pojmové prostředky k uchopení této pozoruhodné skutečnosti, musíme si vypůjčit od Husserla jím velmi zdůrazněnou starší myšlenku, že je třeba pozorně odlišovat *cogitatio cogitans* (jako myšlenkový akt) a *cogitatio cogitatum* (jako to, k čemu se myšlenkový akt specificky, tj. za pomoci pojmů, vztahuje). Tak jako trojúhelník není součástí světa (vesmíru), ale je lidskou konstrukcí, která ovšem není součástí ani složkou lidských intencionálních aktů, nýbrž je od nich oddělena a chová se velmi podobně jako běžná vnitrosvětová realita, jako běžné „věci“ (např. může být postačujícím způsobem míněna a vymezena, aniž by bylo třeba k ní „dokonstruovávat“ všechny její vlastnosti – ty naopak, ač původně neznámy, mohou být postupně a třeba po velmi dlouhých obdobích „poznávány“), může být takovou konstrukcí i „myšlenka“ (myšlená ovšem, tedy intencionální, předmět, event. , ne-předmět). A tak jako je možno dalším a dalším zkoumáním povahy a vlastností trojúhelníku budovat trigonometrii a později analytickou geometrii apod., k čemuž je míněná konstrukce geometrického modelu takřka výzvou, může být takovou a ještě naléhavější výzvou myšlenka značně se od myšleného trojúhelníku lišící, protože toto genere odlišná. Určité historicky dané pochopení takové myšlenky nelze ztotožňovat s myšlenkou samou, tak jako Thaletovo chápání trojúhelníku nelze ztotožňovat s trojúhelníkem jako ideálním rovinným obrazcem. A to je ten nejvlastnější důvod, proč filosofii nelze ani na dějiny filosofie redukovat, ani dějiny filosofie považovat za nejvhodnější úvod do filosofování.

(Písek, 990922-2.)